

PARANORMAALIN TUTKIMUSOHJELMA 1

Tutkimustarpeet

29.12.2003

Jarkko Kari

Paranormaalien Tieteellinen Tutkijaverkosto - ParaNet ry
ohjelma@rajatiede.org

Jani Lassila

Psykobiofysiikan Instituutti
jlassila@psilab.info

Taustaa

Paranormaali on monessa mielessä merkittävä tutkimuskohde (ks. esim. Kari 2001, 18-20). Vaikka paranormaalien tieteellinen tutkimus on ollut lisääntymään päin maailmanlaajuisesti, vielä näihin päiviin asti aiheen kotimainen tutkimus on ollut varsin hajanaista. Näin siitäkkin huolimatta, että Paranormaalien Tieteellinen Tutkijaverkosto - ParaNet (nykyään rekisteröity yhdistys; <http://rajatiede.org>) on viiden vuoden ajan koettanut edistää asiasta kiinnostuneiden tutkijoiden välistä yhteistyötä. Niinpä syksyllä 2003 järjestö päätti perustaa virallisen ohjelman tutkimusyhteistyön tiivistämiseksi edelleen. Dervinin mukaan etenkin ihmistieteitä vaivaa ”harrastelu”, millä hän viitanee tutkimusten keskinäiseen irrallisuuteen. Ratkaisuksi hän tarjoaa tutkimusohjelmaa, jonka avulla ilmiöistä voidaan saada johdonmukaisempi ja kokonaisvaltaisempi käsitys. (Dervin 1997, 31.)

Aluksi on kuitenkin välttämätöntä määritellä paranormaalien käsite. *Paranormaali* eli suomalaiselta nimeltään *yliluonnollinen ilmiö* yleensä määritellään hypoteettiseksi ilmiöksi, joka on ristiriidassa yhtäältä luonnonlakeina pitämiemme tieteellisten lainalaisuuksien - tai yleisemmin: tieteen kaikkein perustavimpien olettamusten ja periaatteiden - tai vieläkin yleisemmin: aikamme tieteellisen maailmankuvan - kanssa (ks. Alcock 1981, 3; Alcock 1991, 151; Collins & Pinch 1979, 238; Kurtz 1985, 504) sekä toisaalta ”terveen järjen” ja arkielämän odotusten kanssa (Kurtz 1985, 504; Schumaker 1987, 451; Tobacyk & Milford 1983, 1029). Tähän lisäksi, että monet väitetyistä paranormaaleista ilmiöistä näyttävät vaativan myös yhden tai useamman rinnakkaisen ja/tai henkisen todellisuuden olemassaoloa. Hyviä esimerkkejä yliluonnollisista ilmiöistä ovat ufot, henget ja telepatia. Käytämme termejä ”paranormaali” ja ”yliluonnollinen” toistensa synonyymeinä, koska niiden merkitys on lähes identtinen tavallisessa kielenkäytössä. Muita suunnilleen samaa tarkoittavia sanoja ovat ”supranormaali” (ks. Nurmi ym. 1996, 405) ja ”yliaistillinen” (ks. Nurmi ym. 1993, 849).

Korostamme kuitenkin, että yllä esitetty määritelmä ei ole millään muotoa sitova tai ainoa mahdollinen. Ilmaisua ”hypoteettinen ilmiö” merkitsee sitä, että paranormaalien määrittelyssä otaksutaan, että tällainen ilmiö on ainakin *periaatteessa* mahdollinen. Määrittely ei ota - eikä sen tarvitsekaan ottaa - mitään etukäteistä kantaa siihen, onko ilmiötä todellisuudessa olemassa vai ei. Tutkimusohjelmassa ja yhdistyksessä noudatetaan toistaiseksi samanlaista neutraalia suhtautumistapaa, vaikka varsinaisissa tutkimuksissa voidaan tulla toisenlaisiinkin johtopäätöksiin.

Tavoitteet ja aihepiiri

Paranormaalien tutkimusohjelmien tarkoituksena on laajentaa ja vakiinnuttaa paranormaalien liittyvää tieteellistä tutkimusta tukemalla erityisesti sellaisia hankkeita, joita voidaan pitää tutkimusalueen, tieteen ja/tai yhteiskunnan kannalta merkittävänä. Tämän *ensimmäisen* suomalaisen ohjelman avulla pyritään ennen kaikkea selvittämään paranormaalien koskevia tutkimustarpeita: mitä paranormaaleja tai paranormaalien liittyviä ilmiöitä kannattaisi tutkia, millä tavoin ja miksi? Tavoitteen saavuttamiseksi pyritään tukemaan tutkijoiden intressien ja tutkimusresurssien sekä tutkimusasetelmien mielekkyyden mukaan jo olemassa olevaa paranormaalien liittyvää tutkimusta ja ohjaamaan vireillä olevaa tutkimusta siten, että se loisi vankan pohjan tulevalle tutkimukselle.

Alan tiedeyhteisön näkökulmasta tutkimusohjelman tuloksia tullaan hyödyntämään etupäässä tutkimusalueen institutionalisoimiseksi maassamme. Samalla ohjelma tuottaa uutta tietämystä ja osaamista, jota voi hyödyntää myös akateemisessa opetuksessa.

Toteutus

Tutkimusohjelma tarjoaa paranormaalien tutkijoille ainutlaatuisia etuja: ohjelmallisuutta, taustatukea, yhteistyömahdollisuuksia, apurahoja ja uskottavuutta. Ohjelman sisäinen yhteisviestintä tapahtuu oman sähköpostilistan (<http://groups.yahoo.com/group/pt-ohjelma/>) avulla. ParaNet ry:n WWW-sivustolla (<http://rajatiede.org>) sijaitsee tutkimusohjelman tietovaranto, jossa kerrotaan mm. ohjelmaan osallistuvista tutkimuksista.

Ensimmäinen paranormaalien tutkimusohjelma kestää kolme vuotta (2004-2006) ja jakautuu kolmeen vaiheeseen. *Ensimmäisessä* vaiheessa (1/2004-5/2004) pääosassa on ohjelman tarkentaminen sekä uusien tutkimusten suunnitteleminen ja vanhojen tutkimusten jatkaminen. *Toisessa* vaiheessa (6/2004-7/2006) pääpaino on tutkimusten toteuttamisessa. Tutkimusohjelman *kolmannessa* vaiheessa (8/2006-12/2006) keskitytään saatujen tutkimustulosten vertailemiseen ja yhteisen tutkimusraportin julkaisemiseen.

Ohjelman aikana järjestetään tutkimusseminaareja ainakin kolme kertaa eli alussa, keskellä ja lopussa. *Ensimmäinen*, tutkimusalueen tilannetta ja tutkimusohjelmaa käsittelevä seminaari pidettiin helmikuussa 2004 Turussa, ParaNet ry:n vuosikokouksen yhteydessä. *Toisena* seminaarina toimii keväteen 2005 ajoittuva ja Tampereelle sijoittuva ParaDigma 2005 -tutkimuskonferenssi (<http://www.rajatiede.org/paradigma/seuraava.html>), jonka teema on sama kuin tutkimusohjelman (paranormaalien tutkimustarpeet). *Kolmas* seminaari, jonka tarkoituksena on tarkastella ohjelman tuottamia tuloksia, järjestetään vuoden 2006 syksyllä Helsingissä. Lisäksi seminaareja voidaan pitää muulloinkin, jos tarvetta ilmenee.

Tutkimusohjelman organisaatio muodostuu ohjelman koordinaattorista, ParaNet ry:n hallituksesta ja asiantuntijaryhmästä, sekä tutkijoista. *Koordinaattorin* tehtävinä ovat tutkimusohjelman suunnittelu ja ohjaaminen, huolehtiminen käytännön järjestelyistä (mm. seminaarit ja loppuraportti), yhteydenpito eri osapuolten välillä sekä ohjelman ns. infrastruktuurirahoituksen (ks. alla) hakeminen ParaNet ry:n nimissä. Yhdistyksen *hallitus* tekee tutkimusohjelmaa koskevat isommat päätökset ja valvoo sen toteutumista. ParaNetin *asiantuntijaryhmän* roolina on antaa lausuntoja koordinaattorille ja hallitukselle silloin, kun paranormaalialia koskeva tieteellinen asiantuntemus on välttämätöntä. Ohjelmaan kuuluvien *tutkijoiden* odotetaan itsenäisesti tekevän tutkimustaan ja raportoivan siitä niin tieteellisissä seminaareissa tai konferensseissa (esim. ParaDigma 2005) kuin tieteellisissä julkaisuissakin (esim. ParaDocs; <http://www.rajatiede.org/paradocs/>). Heidän tulee myös pitää koordinaattori ajan tasalla mahdollisista tutkimussuunnitelmansa muutoksista.

Ohjelmaan hakeminen

Tutkimusohjelmaan kannattaa hakea sikäli kuin tutkimusasetelmassa on riittävästi yhtymäkohtia ohjelman teemaan. Ohjelmaan voi sisältyä yksittäisiä tutkimuksia, tutkimusprojekteja ja tutkimushankkeita. Sen puitteissa voi toimia niin yksittäisiä tutkijoita kuin tutkimusryhmiäkin, kunhan henkilöt ovat oppiarvoltaan vähintään yliopisto-opiskelijoita. Tutkimusohjelmaan liittyvät tutkimukset voivat olla jo käynnistyneitä tai vasta vireillä olevia. Tutkimusten ajallista pituutta ei ole määrätty, joten ne voivat päättyä jo ennen vuotta 2006, tai jatkua tästä eteenpäinkin tutkimusohjelmasta riippumatta tai mahdollisesti toisen tutkimusohjelman puitteissa. Oleellista kuitenkin on tutkimuksen toteutettavuus siten, että tutkimustuloksista on ohjelman kolmannessa vaiheessa jo tehtävissä jonkinlaisia johtopäätöksiä.

Tutkimusohjelmaan voi hakea ajalla 1.12.2003 - 31.5.2004, mutta mieluummin jo tammikuun loppuun mennessä. Yhteystiedoilla ja allekirjoituksella varustettu anomus saa olla vapaamuotoinen, mutta sen liitteinä pitää olla tutkimussuunnitelma (sisältäen aikataulun ja rahoitussuunnitelman) sekä ansioluettelo (sisältäen julkaisuluettelon). Tutkimusryhmän tapauksessa ansioluettelo tarvitaan ryhmän jokaiselta jäseneltä. Hakemuspaperit tulee toimittaa postitse tutkimusohjelman koordinaattorille seuraavaan osoitteeseen:

ParaNet ry / Tutkimusohjelman koordinaattori
c/o Jarkko Kari
Karhunkatu 4 E 5
33520 Tampere

Tutkimusohjelmasta voi erota milloin hyvänsä ilmoittamalla asiasta koordinaattorille esim. sähköpostitse (ohjelma@rajatie.de.org).

Apurahojen hakeminen

Tutkimusohjelmalla on olemassa vaatimaton pohjarahoitus (tällä hetkellä yhteensä 1000 EUR) tutkimushankkeiden toimintaedellytysten kasvattamiseen, ja sille haetaan lisää rahoitusta koko kolmen vuoden ajan. Lähtökohtaisesti ainakin ohjelmaan sisältyvien tutkimusten *tukitoimintoja* (esim. materiaaleja, julkaisemista, seminaareja, matkustamista, välineitä sekä tiloja) pyritään tukemaan julkisten ja yksityisten rahoituslähteiden avulla. Rahoituspäätöksiä tehdään tapauskohtaisesti ja tarpeen vaatiessa. Sen sijaan *henkilökohtaisia apurahoja* eli varsinaista palkkaa on haettava muualta.

Tutkimusohjelmaan hyväksytyt tutkijat ovat koska tahansa sen aikana oikeutettuja hakemaan ParaNet ry:ltä apurahaa ohjelmaan kuuluvan tutkimuksensa tukitoimintoja (ks. yllä) varten. Vapaamuotoisessa anomuksessa tulee selvittää tutkimuksen edistymisen sekä stipendin käyttötarkoitus ja haluttu määrä (euroissa) perusteluineen. Yhteystiedoilla ja allekirjoituksella varustettu hakemus lähetetään tutkimusohjelman koordinaattorille yllä näkyvään osoitteeseen. Apurahan saajien edellytetään raportoivan koordinaattorille stipendinsä käytöstä vuoden sisällä tuen myöntämisestä, elleivät he tee tätä uudessa hakemuksessa.

Lähteet

- Alcock, James E. 1981. Parapsychology: science or magic? A psychological perspective. Foundations and Philosophy of Science and Technology Series. Oxford: Pergamon.
- Alcock, James E. 1991. On the importance of methodological skepticism. New Ideas in Psychology 9 (2), 151-155.
- Collins, H.M. & Pinch, T.J. 1979. The construction of the paranormal: Nothing unscientific is happening. Teoksessa Roy Wallis (toim.) On the margins of science: The social construction of rejected knowledge. Sociological Review Monograph 27. Keele: University of Keele, 237-269.
- Dervin, Brenda 1997. Given a context by any other name: Methodological tools for taming the unruly beast. Teoksessa Pertti Vakkari, Reijo Savolainen & Brenda Dervin (toim.) Information seeking in context: Proceedings of an international conference on research in information needs, seeking and use in different contexts. London: Taylor Graham, 13-38.
- Kari, Jarkko 2001. Information seeking and interest in the paranormal: Towards a process model of information action [väitöskirja]. Acta Universitatis Tamperensis 826. Tampere: University of Tampere. Myös Acta Electronica Universitatis Tamperensis 118, <http://acta.uta.fi/teos.phtml?5557> 7.11.2003.
- Kurtz, Paul 1985. Is parapsychology a science? Teoksessa Paul Kurtz (toim.) A skeptic's handbook of parapsychology. Buffalo: Prometheus, 503-518.
- Nurmi, Timo; Rekiaro, Ilkka & Rekiaro, Päivi 1993. Suomen kielen sanakirja: Suomea suomeksi. Jyväskylä: Gummerus.
- Nurmi, Timo; Rekiaro, Ilkka & Rekiaro, Päivi 1996. Suomalaisen sivistyssanakirja. 4. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Schumaker, Jack F. 1987. Mental health, belief deficit compensation, and paranormal beliefs. Journal of Psychology 121 (5), 451-457.

Tobacyk, Jerome & Milford, Gary 1983. Belief in paranormal phenomena: Assessment instrument development and implications for personality functioning. *Journal of Personality and Social Psychology* 44 (5), 1029-1037.

© 2003 Jarkko Kari & Jani Lassila

Julkaistu 2003 *ParaDocsissa*, <http://www.paranet.fi/paradocs/tutkimuksia.html>